

Jag och min far. Ett julevangelium i 24 delar, enligt Jonas Thente

5 Till skillnad från dagens svenska romanförfattare behövde Jesus knappast leta upp dokumentation, gå igenom rättsprotokoll eller besöka kända platser där hans pappa vistats. Faderns göranden och låtanden var – och är – en del av traditionen. Vad Jesus i stället måste göra var att följa de instruktioner som hans pappa lämnat i form av

förutsägelser och direkta anställningskrav. Många var de profeter som försökte leva upp till kraven, men bara Jesus lyckades uppfylla dem alla. I alla fall enligt den kristna traditionen. För judendomen och islam är han blott ytterligare en profet, vilket gör hans sista karriärsteg mer uttalat tragiskt.

4 091 dagar ...

... har den svenske journalisten Dawit Isaak suttit fängslad i Eritrea. Läs mer på www.freedawit.com

Vill du stödja arbetet för hans frigivning kan du sätta in pengar på bankgiro 5045-0295.

Kommentar.

Lars Linder: Det gäller pengarna eller livet. Och vilket ska de då välja, politikerna i Doha?

U fick fredspriset men möter inte samtidens konflikter, konstaterade Carsten Jensen syrligt i DN Kultur i måndags, utan rustar träget mot – andra världskriget.

Ett klassiskt tankefel som de europeiska politikerna knappast är ensamma om. Inte minst har det präglat de senaste tjugo årens klimatförhandlingar, där världens ledare möter den nya tidens hot med verktyg från förra seklet.

När dammet lagt sig efter murens fall och decenniernas kamp mot kommunismen utmejslades Den enda vägen: frihet för marknaden, minimal politisk inblandning, hård nationell tävlan i global konkurrens.

Men framtidens problem handlar inte längre om ideologi och nationer, utan om släktets överlevnad. Miljöförstöring och klimatförändringar kräver kraftfullt gränsöverskridande beslut och djärva idéer, men med sina rostiga gevär lyckas politikerna som vanligt bara skydda industrin och skattebetalarna därhemma. Inte barnbarnen.

Så får vi för varje år som går se katastrofen torna upp sig i realtid: stigande temperaturer, smältande is, allt fler och hårdare stormar.

Katastroferna tornar upp sig: Invånare räddar sina tillhörigheter vid översvämningar i Pakistan.

Foto: Saleem Raza/Scanpix

Prognoserna räknas stadigt upp, och rapporterna duggar tätt.

En av dem är reportageboken "Ur askan" av Shora Esmailian (Natur & Kultur), som berättar om några av dem som hittills drabbats hårdast – de tidiga klimatflyktingarna. Författaren har på plats mött människor som flytt undan de apokalyptiska översvämningarna i Pakistan, det stigande Medelhavet i Egyptens Nildelta och den allt ihärdigare torkan på Afrikas horn.

Gripande läsning, och djupt oroande: klimatflyktingarna lär ju knappast bli färre.

En annan är det outröttliga radarparet Anders Wijkmans och Johan Rockströms nya "Bankrupting nature" (Medströms). De två har länge samlat fakta kring ödeläggelsen av planeten, den här gången pekar de sammanbitet på vad politikerna ännu kan och måste göra.

Som att äntligen göra slut på BNP-tillväxten som yttersta mål, och i stället finna vägar till en cyklisk ekonomi, internationella överenskommelser om förvaltning av planeten och krav på ansvar och större långsiktighet av företagen

– bland annat genom att avskaffa kvartalsrapporteringen.

Det de säger i kort sammanfattning är alltså att Den enda vägen i vår tid är att politiken måste ta befälet över ekonomin i stället för tvärtom. En svårsmält läxa: tygla kapitalismen, när vi äntligen räddat den undan socialismens kvävningssöd?

Men att det krävs en ny global maktbalans mellan ekonomi och demokrati börjar långsamt sjunka in även bland ekonomer. I en kommentar till samma bok konstaterade Andreas Cervenka i söndags – i Svenska Dagbladets Näringslivsdel av alla ställen – att de ekonomiska och sociala systemen ohjälpligt befinner sig på kollisionskurs.

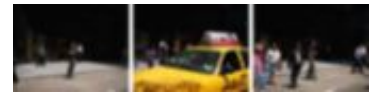
Det gäller pengarna eller livet, med andra ord. Och vilket ska de då välja, politikerna som just nu samlats nere i Doha?

Vi anar redan deras svar: Jodå, visst tänker vi på barnbarnen, men herregud – det är kris, att börja återreglera ekonomin just nu är för svårt. Feltajmat. Och förresten, ska vi behöva betala så mycket mer för klimatet än fattiga länder?

Och så får vi än en gång höra hur träget de kämpat i förhandlingarna. Med sina trubbiga vapen från förra seklets krig.

lars.linder@dn.se

Konst.

Paul Graham tar skarpsynta scener i färg

Paul Graham

Hasselblad Center, Göteborg. Visas t o m 6/1 2013.

● Bilden är från 51st Street i New York. En ung man i svart t-tröja står utanför Rockefeller Plaza och spanar ut i trafiken, drar ett bloss på cigaretten i väntan på att gatan ska bli fri. Två bilder senare har den gula taxibilen passerat och han tar steget ut i gatan med röken från cigaretten som en liten plym ur munnen.

Tre sekunder ur den stora stadens cellandning.

Paul Grahams fotosvit "The present" – bilden ovan – är en serie storformatiga diptyker och triptyker, som består av bilder tagna med ett par sekunders mellanrum någonstans i metropolens gatumyller. Scenerna är triviala, det som sker passerar nästan obemärkt. En buss kör tio meter längs en gata. En ung man tar ett bloss på cigaretten. På ytan liknar det frusna filmsnuttar, men det är inte själva rörelsen som bilderna verkar vilja gestalta. Snarare mäter de upp ett avstånd. Ramar in ett tidsavsnitt.

Årets Hasselbladspstagare, britten Paul Graham, var bland de första som bröt mot en av den konservativa fotovärldens allra segaste konventioner – att social dokumentärfotografi absolut måste göras i svartvitt.

Tre decennier och en fotografisk konstexplosion senare kan det låta märkligt, men så sent som på 80-talet var färgfoto faktiskt något ytterst suspekt i estetiska kretsar. Färg förknippades med reklam och annan kommersiell bildproduktion, och ansågs därför inte höra hemma i den seriösa fotokonsten.

Graham och hans generation stack alltså håll på den fördömda. Genombrottsverket från 1981 hette "The great North road" och visas, tillsammans med den nya serien "The present", på Hasselblad Center i Göteborg.

Dess skarpsynta ögonblicksbilder från livet längs den stora pulsådern mellan London och Edinburgh håller fortfarande, även om det i dag kan vara svårt att se vad som en gång var så revolutionerande.

Med sin säkra känsla för den tidiga Thatcherepokens klassmarkörer och kristecken framstår serien i stället som ett fångslande, historiskt dokument. Som bra foto alltid är: ett stycke tid.

Dan Jönsson
konst@dn.se

Roman.

En sönderfallande person som är obekvämt att läsa om

Anja Utler

"Utövat. En kurskorrigering."

Övers. Linda Östergaard. Råmus Förlag.

Ett klåfingrigt barn (jag) vandrar genom naturen. Drar upp rötter. Repar blad från kvistar. Bryter av grenar. En otålig kritiker (jag) vandrar genom litteraturen. Rycker loss rader. Tolkar in avsikter. Mina fingrar plockar, min hjärna ordnar. Analys betyder sönderdelning.

Den tyska poeten Anja Utlers andra bok på svenska, "Utövat. En kurskorrigering", låter mig möta min egen destruktivitet: som läsare, som människa; småskalig, storskalig; individuell, strukturell. Jag är en del av en livsskövlande civilisation, eftersom det är bekvämast för mig.

Utlers huvudperson är inte bekväm av sig, men obekvämt att läsa om. Med en ekologisk agenda vill hon korrigera både sin egen kurs och hela mänsklighetens. Hennes

överspända, sönderfallande psyke sträcker sig mot växter, djur, vatten, men i sin längtan efter närhet till det ickemänskliga blir hon omänsklig. Delar av texten är närmast att beskriva som den poetiska dokumentationen kring ett terror-dåd: förberedelserna, förklaringarna, de förkastade försöken till fredligare lösningar. Planen är att beväpnad tvinga andra människor till insikt:

"Och därför var det bara döttrarna man kunde ta. Det sista som för vissa ännu finns kvar att beskydda. Inte orsaka bultande smärta eller låta dem, döda; utan ren och enkel rädsla, hålla dem sysselsatta: med ångesten över sin rädsla. Flå deras ögon och öron, placera en feber där, starkt infektiös."

När jaget talar om djupare möten människor emellan, kallar hon det "fransande". För att kunna flåta sig samman med någon, måste man fransa upp sig i kanterna först. Dra

Anja Utler

ut några trådar ur sitt jag, repa upp dess tätta väv.

En gång hade hon en vän att dela sin världskänslighet med. Nu sjukdomsförklarar vännen deras smärta och behandlar sitt lidande medicinskt. "Hade du hellre sett att jag tog livet av mig?" undrar hon sedan. Jaget tänker: "Ja. När all slags känslighet blivit torr och främmande. När farmakans kittlande mot gommen är nog [...]" Såret efter det upplevda sveket ömmar texten igenom, ömmar som en kärlek.

Vid ett tillfälle talar de om språk-

ket. Återigen är hon extremisten, den som måste skriva det som "stämmer", även om ingen annan kan följa henne. Men samtalet då, undrar vännen, närmandet? Hon svarar: "Ett samtal, i vilket alla blickar redan från början bara rört sig i fel vinklar?" Hellre är hon oläst än falsk.

Som läsare måste man fransa upp både sig själv och texten för att få till det där närmandet, och ibland vill jag bryta isär en sida av Utlers syntaktiskt komplicerade prosa till tio sidor dikt. Språket är ett annat än det råa och rådbåkade i "Låga", Utlers förra bok på svenska, men återigen har översättaren Linda Östergaard vägrat låta sig hindras av sitt uppdrags omöjlighet. Resultatet är en hyperkänslig och fruktansvärd bok jag kunde tillbringat månader i, om jag inte fruktat att falla offer för Stockholmssyndromet.

Martina Lowden
litteratur@dn.se